

MOPS
MIKOŁÓW

MIEJSKI OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W MIKOŁOWIE
43-190 MIKOŁÓW ul. KOLEJOWA 2
Tel. 32 3242660 Fax. 32 3242694 32 3242686
e-mail mops@mops.mikolow.eu www.mops.mikolow.eu
NIP 635-157-37-53 REGON 003455362

13612.4.2020.1

Urząd Miasta Mikołów	
Zaś sprawozdanie	
wpłynęło	17 -04- 2020 SER
pocztą	osobiście <i>Jr</i>

Mikołów, dnia 17.04.2020r.

Pani

Katarzyna Syryjczyk – Słomska

Przewodnicząca

Rady Miejskiej Mikołowa

Realizując obowiązek ustawowy w załączeniu przekazuję roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny wraz z potrzebami związanymi z realizacją zadań.

Z poważaniem

[Signature]
KIEROWNIK
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Mikołowie
mgr Aleksandra Stolarska

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI ZADAŃ
Z ZAKRESU WSPIERANIA RODZINY
ZA ROK 2019

SPIS TREŚCI

Wstęp	2
I. Wspieranie rodziny	3
Praca asystenta rodziny	5
Rodziny wspierające	13
Placówka Wsparcia Dziennego Świetlica Opiekunco – Specjalistyczna	14
II. Realizacja gminnego programu wspierania rodziny	17
Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekunco – wychowawczych	17
Wsparcie interdyscyplinarne dzieci i rodzin	18
Przeciwdziałanie degradacji społecznej dzieci i rodzin	23
Zapewnienie infrastruktury i dostępności usług w zakresie opieki i poradnictwa specjalistycznego	24
Finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny	26
III. Zestawienie potrzeb w zakresie wspierania rodziny	26

WSTĘP

Od dnia 1 stycznia 2012 roku funkcjonuje ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która określiła nowy model realizacji przez gminę zadań w zakresie wspierania rodziny przeżywającej trudności opiekuńczo-wychowawcze. Obowiązek ten spoczywa, zgodnie z zapisami ustawy, na jednostkach samorządu terytorialnego. Na podstawie art. 10 ust. 1 cytowanej wyżej ustawy Burmistrz Miasta Mikołowa wyznaczył Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej jako organizatora pracy z rodziną. W celu poprawnej realizacji zadań z zakresu wsparcia rodzin utworzono w Ośrodku Sekcję Asystentów Rodzinnych, która z dniem 1 stycznia 2019 roku przekształcona została w Zespół do spraw Rodziny i Asystentów Rodziny. W ramach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mikołowie działa również Placówka Wsparcia Dziennego - Świetlica Opiekuńczo – Specjalistyczna wraz z filią. Kolejnym obowiązkiem gminy, wynikającym z ustawy jest opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. W dniu 29 sierpnia 2017 roku Rada Miejska Mikołowa przyjęła Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Mikołów na lata 2017 – 2019.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej na wstępie zawiera zapis opisujący cel, dla którego została stworzona:

„Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami”.

Pomoc udzielana rodzinie winna być wszechstronna i profilaktyczna tj. uprzedzająca wystąpienie niepożądanych skutków w funkcjonowaniu rodziny.

Na mocy z artykułu 179 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Burmistrz Miasta winien w terminie do 31 marca każdego roku złożyć Radzie Gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawić potrzeby związane z realizacją zadań.

I. WSPIERANIE RODZINY

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej definiuje wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, *jako zespół planowanych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania funkcji.*

Za udzielenie wsparcia rodzinie na szczeblu gminy odpowiada Burmistrz Miasta.

Zadaniem własnym samorządu gminnego jest:

- zatrudnianie asystentów rodziny,
- tworzenie systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną,
- prowadzenie placówek wsparcia dziennego (w tym specjalistycznych),
- szkolenie pracowników służb społecznych w celu zdobycia umiejętności wczesnego diagnozowania sytuacji dziecka,
- udział w finansowaniu pobytu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

Artykuł 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa zadania własne gminy w tym obszarze, takie jak:

- 1) opracowywanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny,
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie:
 - a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy przez rodziny wspierające;
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo – wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo – terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym,

6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,

7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zamieszkałego na terenie gminy.

Zadania z zakresu wspierania rodziny są realizowane zgodnie z zasadą pomocniczości. Wspieranie rodziny nie może kolidować z zasadą jej autonomiczności wskazującą, że nikt bez uzasadnionej potrzeby nie powinien ingerować w sprawy rodziny. Ingerencja jest uzasadniona, gdy zagrożone są prawa jej członków, w tym przede wszystkim dzieci.

Ponadto, wspieranie rodziny to również zespół działań, mających na celu przywrócenie rodzinie funkcji opiekuńczo – rodzicielskich.

Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych zapewnia się wsparcie, które polega w szczególności na:

- 1) analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
- 2) wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
- 3) rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
- 4) podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
- 5) pomocy w integracji rodziny,
- 6) przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- 7) dążeniu do reintegracji rodziny.

Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Ważne jest podkreślenie faktu, że wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.

Rodzina może otrzymać również pomoc poprzez działania wspierające instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny, placówek wsparcia dziennego oraz rodzin wspierających. Powyższe działania są prowadzone przy wsparciu lokalnych instytucji, organizacji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny, a także przy wykorzystaniu zasobów własnych rodziny, potencjału i udziału najbliższego otoczenia. Udzielana pomoc rodzinie ma charakter czasowy.

Praca asystenta rodziny

W przypadku, gdy Ośrodek Pomocy poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza wywiad środowiskowy na zasadach ustawy o pomocy społecznej i dokonuje analizy sytuacji rodziny. Jeżeli z analizy indywidualnego przypadku wynika konieczność przydzielenia asystenta rodziny, pracownik wnioskuje wówczas do kierownika ośrodka pomocy społecznej o jego przydzielenie. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem. Pracownicy socjalni podejmują intensywną pracę socjalną mającą na celu monitorowanie sytuacji dziecka w rodzinie oraz pomoc rodzinie w wypełnianiu swej funkcji.

Do pracy z asystentem zobowiązuje także Sąd rodzinny na mocy postanowienia.

Asystent pracuje zarówno z rodziną, która jest zagrożona umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej, jak i w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną.

Brak prawidłowej wydolności rodzin w dużej mierze jest następstwem deficytów, które ograniczają ich możliwości prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczej.

Występujące deficyty:

- nieposiadanie dostatecznych środków własnych do zaspokajania potrzeb życiowych rodziny,
- uzależnienia,
- niski poziomu świadomości o obowiązkach rodziny wobec jej członków, w tym przede wszystkim dzieci,
- zaniedbania w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- brak odpowiedniego przygotowania do życia w rodzinie,
- samotne rodzicielstwo,
- niska aktywność społeczna rodziny.

Deficyty w wypełnianiu funkcji edukacyjnej i socjalizacyjnej, szczególnie dotyczą najmłodszych i najstarszych członków społeczności lokalnej. Niska jakość życia uwidacznia problemy i trudności: brak lub niski dochód, ubóstwo, zadłużenia, złe warunki mieszkaniowe, trudności z utrzymaniem porządku.

Czynniki mające bezpośredni wpływ na zaburzenia funkcjonowania rodzin to:

- zaniedbania opiekuńczo – wychowawcze,
- uzależnienia,
- patologie życia społecznego,
- długotrwałe bezrobocie.

Nadrzędnym celem pracy asystenta są działania ukierunkowane na wspieranie rodzin z wieloma problemami i stworzenie im możliwości do samodzielnego wyjścia z sytuacji kryzysowej.

Artykuł 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa zadania dla asystentów, między innymi:

- 1) opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym,
- 2) opracowywanie we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej,
- 3) udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
- 4) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych,
- 5) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych,
- 6) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi,
- 7) wspieranie aktywności społecznej rodzin,
- 8) motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- 9) udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej,
- 10) motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych,
- 11) udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych,
- 12) podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin,
- 13) prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci,

- 14) realizacja zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- 15) prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną,
- 16) dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku,
- 17) sporządzanie na wniosek sądu opinii o rodzinie i jej członkach,
- 18) monitorowanie sytuacji rodziny po zakończeniu pracy z rodziną,
- 19) współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny,
- 20) współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Asystenci rodziny wykonując swoją pracę koncentrowali działania na wzmocnieniu rodziny, pomocy w przełamaniu oporu, pobudzaniu aktywności wszystkich członków rodziny w dążeniu do poprawy sytuacji życiowej rodziny oraz właściwego wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Działania realizowane były przy wykorzystaniu zasobów własnych rodzin jak i wsparcia środowiska lokalnego. Rodziny mogły brać udział w oferowanych formach wsparcia przez instytucje działające w obrębie pomocy rodzinom. Wsparcie ze strony instytucji oraz organizacji pozarządowych odgrywa kluczową rolę, gdyż niejednokrotnie rodziny nie są w stanie samodzielnie pokonać trudności wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Sposób pracy i jej wymiar czasowy jest indywidualnie dostosowywany do potrzeb rodziny oraz celów, które winni osiągnąć.

Podstawową formą pracy asystentów rodziny jest pedagogizacja polegająca przede wszystkim na przekazaniu informacji na temat prawidłowych postaw rodzicielskich, metod wychowawczych, uświadomieniu co do roli wobec dziecka, pozytywnych wzorców wychowawczych. Asystenci prowadzą również poradnictwo i trening w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego, załatwiania spraw urzędowych, doradztwa zawodowego. Pracując z rodziną wykorzystują mocne strony członków rodziny oraz silne zasoby instytucjonalne w społeczności lokalnej.

W celu utrzymania dziecka w jego naturalnym środowisku wspierano funkcje opiekuńcze i wychowawcze rodziny, w tym zakresie realizowano następujące zadania:

- bieżący monitoring zaspakajania podstawowych potrzeb socjalno-bytowych dziecka,

- działania na rzecz integracji rodziny oraz przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- pomoc w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowych, w tym kryzysów rodzinnych,
- świadczenie specjalistycznego poradnictwa w kwestiach opiekuńczo-wychowawczych dla rodzin,
- podnoszenie świadomości rodziców w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny.

Rodziny objęte wsparciem asystentów borykają się z różnorodnymi problemami. Oprócz niewydolności opiekuńczo – wychowawczej występujące problemy to również alkoholizm, bezrobocie, trudności ekonomiczne, upośledzenia, złe warunki lokalowe, długotrwałe choroby, przemoc wobec partnera i dzieci.

Praca asystentów rodziny ukierunkowana jest na wspomaganie rozwoju drugiej osoby. Wsparcie asystenta winno skutkować odkryciem drzemiącego potencjału, znalezieniem sposobu na życiową niezależność, odzyskaniem kontroli nad własnym życiem. Praca z rodziną trwa do czasu rozwiązania jej problemów.

Liczba rodzin, z którymi jeden asystent rodziny może w tym samym czasie prowadzić pracę, jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych zadań, jednak nie może przekroczyć 15 rodzin. Obowiązujący w Ośrodku model pracy z rodziną objętą asystą rodzinną zakłada współpracę pracownika socjalnego i asystenta rodziny na każdym etapie pracy. Współpraca pomiędzy pracownikami oparta jest na partnerstwie, rozwoju kompetencji, współpracy merytorycznej, rozwoju osobistym i rozwoju samoświadomości. Plan pracy z rodziną obejmuje zakres realizowanych działań mających na celu przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, a także zawiera terminy ich realizacji i przewidywane efekty.

Tabela 1. Zestawienie pomocy udzielonej rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo – wychowawcze 2019 roku

Wspieranie rodziny	Ogółem
Liczba rodzin przeżywających trudności op. – wych. objętych wsparciem asystenta rodziny	46
Liczba rodzin przeżywających trudności op. – wych. objętych pracą socjalną	46

Opracowanie własne

Asystenci rodzinni opracowując plany pracy z rodzinami w szczególności zwracali uwagę na:

- wsparcie emocjonalne,
- zintensyfikowanie kontaktów z dziećmi,
- monitorowanie sytuacji szkolnej dzieci,
- podniesienie kompetencji w zakresie racjonalnego gospodarowania budżetem domowym,
- systematyczność w obowiązkach domowych,
- monitorowanie sytuacji zdrowotnej dziecka,
- indywidualne konsultacje wychowawcze,
- poszukiwanie zatrudnienia,
- poprawę sytuacji mieszkaniowej,
- realizowanie obowiązku szkolnego przez małoletniego,
- złożenie wniosku o dodatek mieszkaniowy,
- pomoc w sprawach administracyjnych,
- zapisanie dziecka do specjalistycznych poradni,
- utrzymanie kontaktu z kuratorem rodziny,
- zorganizowanie czasu wolnego dla dzieci,
- terapię i mediację,
- zachowanie trzeźwego stylu życia,
- uczestnictwo w zajęciach „Szkoły rodziców”,
- podjęcie terapii uzależnień,
- stały kontakt z dzieckiem umieszczonym w systemie pieczy zastępczej,
- uzyskanie orzeczenia o niepełnosprawności,
- rozłożenie zadłużenia mieszkaniowego,
- złożenie pozwu o alimenty,
- podniesienie stanu zdrowia,
- motywowanie do zmiany trybu życia rodziny,
- profilaktykę zdrowotną,
- treningi higieniczne,
- pedagogizację rodziny,

- powrót dziecka do rodziny biologicznej.

Wyznaczane cele wspólnie z rodziną mają charakter krótkoterminowy, co daje większą motywację aby osiągnąć zamierzony skutek. Odnoszenie drobnych sukcesów da przekonanie, że w życiu rodziny może coś się zmieniać.

W sytuacji czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną, rodzicom oferowana jest praca socjalna, specjalistyczne poradnictwo w tym prawne, psychologiczne i pedagogiczne, terapia rodzinna i indywidualna, mediacje oraz pomoc ze strony asystenta rodziny ukierunkowana na stworzenie warunków dających możliwość powrotu dziecka do rodziny.

Poza ogólnodostępnym wsparciem psychologicznym, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mikołowie również świadczy poradnictwo psychologiczne m.in. dla rodzin borykających się z problemami opiekuńczo – wychowawczymi. Psycholog udziela porad i wsparcia stacjonarnie, w siedzibie Ośrodka, jak również w razie potrzeby wyjazdowo – w miejscu zamieszkania osoby potrzebującej wsparcia.

Rodziny objęte asystą są informowane o działających organizacjach i stowarzyszeniach pozarządowych świadczących pomoc rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, z których mogą skorzystać w każdym momencie. Rodziny, w szczególności korzystające z pomocy Ośrodka mogą bezpłatnie skorzystać z poradnictwa prawnego. Poradnictwo prawne świadczone jest nieodpłatnie i obejmuje w szczególności porady świadczone z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego i ochrony praw lokatorów.

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka (przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej) ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 1) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 2) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 3) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Tabela 2. Zestawienie dzieci z gminy Mikołów, przebywających w pieczy zastępczej w 2019r.

Forma pieczy zastępczej	Liczba dzieci	Liczba dzieci w rodzinach na terenie innych powiatów
OGÓŁEM, w tym	114	11
RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA	97	10
rodziny spokrewnione	30	1
rodziny niezawodowe	30	5
rodziny zawodowe	28	-
rodzinny dom dziecka	9	4
INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA		
placówka opiekuńczo - wychowawcza	17	1
regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna	-	-
interwencyjny ośrodek preadopcyjny	-	-

Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mikołowie.

Współdziałanie z innymi instytucjami i organizacjami w zakresie pomocy rodzinom przeżywającym problemy rodzicielskie, to jedno z zadań asystenta rodziny.

Asystenci realizując plan pomocy rodzinie współpracowali przede wszystkim z przedstawicielami:

- Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej,
- placówek oświatowych,
- żłobka,
- Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej,
- służb medycznych,
- Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie,
- Komendy Powiatowej Policji,
- placówki wsparcia dziennego,
- Sądu, prokuratury,
- Stowarzyszeniami i organizacjami.

W tabeli zamieszczonej poniżej ujęta została roczna praca asystentów z rodzinami.

Tabela 3. Wspieranie rodziny w 2019 roku

Wspieranie rodziny	Ogółem
Liczba asystentów rodziny w gminie, zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w systemie zadaniowego czasu pracy	4
Liczba asystentów zatrudnionych na podstawie na umowę cywilno- prawną	0
Wydatki na wynagrodzenia wraz z pochodnymi asystentów rodziny (w zł) z tego:	246.659
finansowane z budżetu gminy	179.627
finansowane z innych źródeł	67.032
Liczba rodzin korzystających z usług asystentów rodziny, z tego:	33
do 3 miesięcy	5
powyżej 3 do 12 miesięcy	6
powyżej 1 roku	22
Przeciętny czas pracy asystenta z rodziną w miesiącach	54
Liczba rodzin, z którymi asystent zakończył pracę, w tym:	9
ze względu na osiągnięcie celów	6
ze względu na zaprzestanie współpracy przez rodzinę	1
ze względu na brak efektów	1
ze względu na zmianę metody pracy	0
Wydatki gminy na utrzymanie dzieci w systemie pieczy zastępczej	621.081

Opracowanie własne

Praca asystenta rodziny jest bardzo obciążająca zarówno emocjonalnie, jak i psychicznie, czasem nawet fizycznie. W celu jeszcze bardziej sprawnego wspierania rodzin, a jednocześnie w celu uniknięcia sytuacji przeciążenia czy wypalenia zawodowego asystentów rodziny, Ośrodek uruchomił superwizję dla asystentów. Głównym zadaniem superwizji jest stworzenie przestrzeni do refleksji dla asystenta, aby mógł w bezpiecznej atmosferze przyglądać się swojej pracy z klientami i w razie potrzeby skorygować własne reakcje, a następnie zachowania w relacjach z klientami.

W tym miejscu należy stanowczo podkreślić, że praca asystenta rodziny, to praca wspólnie z rodziną (współpraca!) na rzecz poprawy realizacji przez rodziców funkcji opiekuńczo –

wychowawczych. Asystent w żadnym wypadku nie powinien stawać się opiekunem dzieci. To rodzice winni są swoim dzieciom opiekę, wsparcie i miłość. Osoby z systemu wsparcia mogą jedynie pokazać jak robić to najlepiej, pomóc w odnalezieniu rodzinie swoich zasobów. Asystent jest osobą wspierającą, motywującą i towarzyszącą w zmianie. Rodzina jednak musi chcieć współpracować i zmieniać się, co nierzadko nie ma miejsca, szczególnie w przypadkach, w których współpraca z asystentem rodziny jest nałożona postanowieniem sądowym. Zobowiązanie sądowe należy traktować jako szansę daną rodzinie. Jeżeli rodzina nie chce z tej szansy skorzystać (a ma takie prawo, bo współpraca z asystentem jest oparta na zgodzie rodziny), to rola Ośrodka ogranicza się do jak najszybszego poinformowania sądu o braku współpracy. Bardzo istotne jest, żeby w procesie pomocy nie doszło do przejęcia przez asystenta i cały Ośrodek odpowiedzialności za dzieci w stopniu większym, niż tą odpowiedzialność odczuwają rodzice.

Rodziny wspierające

Jednym ze sposobów szeroko rozumianego wspierania rodziny jest możliwość wsparcia w formie rodziny wspierającej. Zgodnie z ustawą, w celu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzina może zostać objęta pomocą rodziny wspierającej.

Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka, które nie były skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo. Rodzinę wspierającą ustanawia wójt, burmistrz, prezydent właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej po uzyskaniu pozytywnej opinii kierownika ośrodka pomocy społecznej. Opinia wydawana jest po uprzednim przeprowadzeniu rodzinnego wywiadu środowiskowego.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mikołowie podejmował od 2018 roku działania w kierunku utworzenia rodzin wspierających. Należy w tym miejscu jednak zauważyć, że taka forma wsparcia nie jest popularna w skali całego kraju. W gminie Mikołów udało się pozyskać dwie rodziny chętne do pełnienia funkcji rodziny wspierającej. Ustawa reguluje, że z rodziną wspierającą wójt, burmistrz, prezydent właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny

wspieranej zawiera umowę. W 2018 roku podpisane zostały dwie takie umowy (na okres od stycznia do czerwca 2019 roku) i od 2019 roku rodziny nawiązały „współpracę”.

Rodzina wspierająca, przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w:

- 1) opiece i wychowaniu dziecka,
- 2) prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- 3) kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Niestety w drugim półroczu 2019 roku współpraca z rodzinami wspierającymi nie została kontynuowana i to zarówno ze względu na brak kandydatów chętnych do pełnienia funkcji rodziny wspierającej, jak i opór rodzin korzystających z pomocy.

Placówka Wsparcia Dziennego Świetlica Opiekuńczo – Specjalistyczna

Placówka Wsparcia Dziennego Świetlica Opiekuńczo-Specjalistyczna w Mikołowie przy ul. Konstytucji 3 Maja 38 prowadzi swoją działalność na podstawie Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Obszarem działalności placówki jest gmina Mikołów.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w celu wsparcia rodziny dziecko może zostać objęte opieką w placówce wsparcia dziennego. Placówki wsparcia dziennego mogą być prowadzone w formie opiekuńczej, specjalistycznej oraz pracy podwórkowej. Placówka wsparcia dziennego współpracuje z rodzicami i opiekunami dziecka oraz placówkami oświatowymi. Pobyt w placówce wsparcia dziennego jest nieodpłatny i dobrowolny. W przypadku, gdy dziecko zostanie zobowiązane do uczestnictwa w zajęciach placówki wsparcia przez Sąd, rodzina jest pozbawiona dobrowolności.

Placówka funkcjonuje przez cały rok, we wszystkie dni robocze. Świetlica przeznaczona jest dla dzieci w wieku szkolnym do 18 roku życia zamieszkałych na terenie gminy Mikołów, gdzie główną dysfunkcją wskazującą do objęcia tym rodzajem wsparcia jest bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych w rodzinie. Placówka tworzy alternatywne środowisko rozwojowe dla dzieci i ich rodzin, wyposaża je w umiejętności społeczne niezbędne do funkcjonowania w społeczeństwie. Przygotowuje dzieci do podejmowania

odpowiedzialności za własne postępowanie oraz uczy samodzielnego i konstruktywnego funkcjonowania w życiu.

W Świetlicy realizuje się programy psychokorekcyjne i wychowawczo – profilaktyczne z elementami socjoterapii, zmierzające do zmiany postaw i zachowań dzieci, zwłaszcza zachowań aspołecznych, postaw roszczeniowych, bierności czy bezradności. Ważne jest realizowanie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, w szczególności dzieci i młodzieży, poprzez uczestnictwo w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i terapeutycznych. Programy uwzględniają również zachowywanie zasad bezpieczeństwa, prowadzenie zdrowego stylu życia i profilaktykę zachowań niebezpiecznych oraz asertywność.

W ubiegłym roku każda grupa wiekowa realizowała przygotowane przez wychowawcę programy dostosowane do indywidualnych problemów dziecka oraz diagnozy sytuacji grupowej.

Ponadto Placówka prowadziła standardowe działania:

- pomoc opiekuńcza, wychowawcza, dydaktyczna, psychologiczna i logopedyczna,
- zapewnienie jednego posiłku dziennie,
- organizacja czasu wolnego w czasie ferii zimowych i wakacji letnich,
- współpraca z rodzicami podopiecznych,
- współpraca z pedagogami, psychologami, nauczycielami mikołowskich szkół, sądem rodzinnym i kuratorami rodzinnymi, policją, pracownikami socjalnymi i asystentami rodzinnymi przy MOPS, PCPR.

W ofercie placówki realizowane były zajęcia prowadzone przez wykwalifikowanych instruktorów - plastyczne i rękodzieła, fotograficzne, nauka angielskiego, oraz sportowe, również robotyka, logorytmika, trening umiejętności społecznych, gimnastyka na zdrowy kręgosłup. Wychowankowie korzystali z indywidualnych zajęć psychologicznych oraz logopedycznych.

W czasie ferii zimowych dzieci wyjeżdżały na różnego rodzaju warsztaty tematyczne. W okresie wakacyjnym odbywały się półkolonie, w ramach których organizowane były wycieczki oraz zajęcia stacjonarne.

Tradycją świetlicy jest też wspólne obchodzenie świąt okolicznościowych.

W ramach Placówki Wsparcia Dziennego Świetlicy Opiekuńczo- Specjalistycznej w Mikołowie funkcjonuje filia placówki w Mikołowie – Śmiłowicach przy ul. Górnośląskiej 29, która jako podstawowe zadanie realizuje funkcję opiekuńczą. Jej celem jest głównie pomaganie dzieciom w pokonywaniu trudności szkolnych i organizowanie czasu wolnego. W ramach stałych zajęć w 2019 roku filia prowadziła gamę zajęć. Priorytetem jest zdobywanie wiedzy, co wiąże się bieżącym odrabianiem zadań domowych. Oprócz obowiązków szkolnych pojawia się też spora dawka zabawy i integracji. Dzieci integrują się ze społecznością lokalną - uczestniczą w zajęciach w filii Biblioteki Miejskiej, w ćwiczeniach organizowanych przez śmiłowicką Ochotniczą Straż Pożarną, czy też biorą udział w zajęciach kulinarnych wspólnie z Kołem Gospodyń Wiejskich.

Poniżej przedstawiono liczbowo działalność świetlicy za 2019 rok.

Tabela 4. Placówka wsparcia dziennego świetlica opiekuńczo – specjalistyczna i filia placówki – świetlica opiekuńcza

Placówka wsparcia dziennego świetlica opiekuńczo - specjalistyczna	ogółem
Liczba miejsc	60
Korzystających w roku 2019	89
Dzieci niepełnosprawne	2
Rodziny z problemem alkoholowym	16

Opracowanie własne

Tabela 5. Wydatki na prowadzenie świetlicy w 2019 roku

Placówka wsparcia dziennego świetlica opiekuńczo – specjalistyczna	ogółem
Wydatki ogółem	585.459

Opracowanie własne

II. REALIZACJA GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY

Gminny Program zakłada współpracę wszystkich instytucji i służb zajmujących się szeroko pojętymi problemami w rodzinie, czego efektem powinna być całościowa pomoc rodzinom przeżywającym trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci.

Głównym celem programu jest tworzenie i wspomaganie warunków sprzyjających wspieraniu rodziny i jej prawidłowego funkcjonowania poprzez rozwój aktywności własnej i zapobieganie marginalizacji życia rodziny. Realizacja celu głównego odbywa się przez poniższe cele szczegółowe:

1. Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, mające na celu przywrócenie zdolności wykonywania tych funkcji,
2. Wsparcie interdyscyplinarne dzieci i rodzin,
3. Przeciwdziałanie degradacji społecznej dzieci i rodzin,
4. Zapewnienie infrastruktury i dostępności usług w zakresie opieki i poradnictwa specjalistycznego.

Założeniem Programu jest zatem wsparcie rodziny naturalnej, eliminowanie zagrożeń i tworzenie spójnego systemu wsparcia.

Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych to zespół planowanych działań mających na celu ukształtowanie lub też przywrócenie zdolności do wypełniania tych funkcji.

W ramach pracy z rodzinami przeżywającymi takie trudności, realizując jednocześnie podstawowy obowiązek wynikający z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mikołowie przydziela rodzinom tego wymagającym asystenta rodziny. Rodziny z problemami opiekuńczo - wychowawczymi stanowią grupę klientów Ośrodka Pomocy, która wymaga szczególnego wsparcia. Asystent rodziny bierze udział w aktywnym wspieraniu rodziny poprzez wykorzystywanie różnorodnych metod i narzędzi pracy. Pomoc udzielana rodzinie winna być wszechstronna i profilaktyczna, tj. uprzedzająca wystąpienie niepożądanych skutków w funkcjonowaniu rodziny.

Działania asystenta mają na celu wsparcie funkcjonowania całej rodziny, podniesienie umiejętności psychospołecznych, podniesienie samooceny, a także wzbudzenie w motywacji do podejmowania celowej, świadomej aktywności w życiu społecznym. W trakcie współpracy poruszane są tematy dotyczące planowania przyszłości, radzenia sobie w sytuacjach konfliktu między rodzicami a dziećmi, analizowane są relacje dorosły – dziecko. Szczegółowe działania asystenta zostały opisane już wcześniej.

Do wsparcia interdyscyplinarnego rodzin należy również zaliczyć pomoc w formie opisanych wcześniej rodzin wspierających.

Wsparcie interdyscyplinarne dzieci i rodzin

Na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na terenie gminy Mikołów został powołany Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Do zadań Zespołu należy integrowanie i koordynowanie działań jednostek wchodzących w jego skład oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, przede wszystkim poprzez: diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie; podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku; inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie; rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym; inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Działania prowadzone przez poszczególne grupy robocze Zespołu skupiają się na udzielaniu osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie informowania, skierowania i motywowania do skorzystania z poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego. W przypadkach wymagających interwencji udzielenia jest pomoc osobie dotkniętej przemocą w rodzinie w formie bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia. Ponadto w kontakcie z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, udzielana jest informacja o możliwości złożenia stosownego wniosku do Sądu

o wydanie nakazu opuszczenia lokalu, przez co istnieje szansa uniemożliwienia osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby pokrzywdzonej. W kontakcie z osobami, wobec których istnieje podejrzenie o doznawaniu przemocy w rodzinie jest prowadzona intensywna praca socjalna w formie motywowania jej do skorzystania z pomocy psychologicznej czy uczestnictwa w terapii indywidualnej, udziale w grupie wsparcia dla osób dotkniętych przemocą.

W ramach wsparcia interdyscyplinarnego w niektórych przypadkach rodziny zostały objęte pomocą w formie usługi asystenta rodziny czy uczestnictwa dzieci i młodzieży z tych rodzin w zajęciach Placówki Wsparcia Dziennego Świetlicy Opiekuńczo-Specjalistycznej w Mikołowie. Jak wspomniano wcześniej, świetlica głównie tworzy alternatywne środowisko rozwojowe, wyposaża dzieci w umiejętności niezbędne do funkcjonowania w społeczeństwie, przygotowuje do podejmowania odpowiedzialności za własne postępowanie oraz uczy samodzielnego i konstruktywnego funkcjonowania w życiu, ponadto zapewnia też pomoc pedagogiczną, psychologiczną, możliwość rozwoju pasji i zainteresowań. Realizuje również programy psychokorekcyjne zmierzające do zmiany postaw i zachowań dzieci, zwłaszcza zachowań aspołecznych, postaw roszczeniowych, bierności czy bezradności.

Tabela 6. Zestawienie działań Zespołu Interdyscyplinarnego w 2019 roku

Działania zespołu interdyscyplinarnego	Ogółem
Liczba prowadzonych „Niebieskich Kart”	109
Liczba zgłoszonych „Niebieskich Kart”	61
Liczba rodzin objętych pomocą grup roboczych	109
Liczba rodzin, w których zamknięto procedurę „Niebieskiej Karty”	53

Opracowanie własne

Kolejnym aktywnie działającym na rzecz wspierania rodzin podmiotem jest Mikołowskie Stowarzyszenie Pomocy Psychospołecznej i Profilaktyki „Zmiana”. Celem działalności Stowarzyszenia jest udzielanie pomocy psychologicznej osobom znajdującym się w trudnych kryzysowych sytuacjach związanych z przemocą domową i uzależnieniami od alkoholu i narkotyków. Wsparciem i pomocą obejmowane są zarówno osoby doświadczające przemocy, stosujące przemoc, osoby uzależnione od środków psychoaktywnych jak i rodziny tych osób. Do dyspozycji osób poszukujących pomocy jest konsultant oraz psycholog lub terapeuta uzależnień, co pozwala na zachowanie standardów profesjonalnej pomocy psychospołecznej. Świadczona pomoc ma charakter indywidualny oraz grupowy. Udzielana jest również pomoc w formie doradztwa on-line za pośrednictwem drogi e-mail.

W ramach swojej działalności Stowarzyszenie prowadziło w okresie obowiązywania Programu:

- konsultacje indywidualne, doradztwo i indywidualną pomoc psychologiczną dla osób doznających różnych form przemocy i uzależnień,
- konsultacje indywidualne dla sprawców przemocy,
- program korekcyjno – edukacyjny dla sprawców przemocy,
- grupę edukacyjno – wspierającą dla osób doznających przemocy,
- konsultacje i doradztwo dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków,
- konsultacje i doradztwo dla osób współuzależnionych,
- „Akademię Dobrego Rodzica”,
- grupowe zajęcia edukacyjno – terapeutyczne dla osób ze stwierdzonym syndromem Dorosłego Dziecka Alkoholika.

Do wsparcia interdyscyplinarnego dzieci i rodzin można także zaliczyć promowanie zdrowego stylu życia. W tej kwestii Stowarzyszenie Klub Abstynenta „Powrót” w Mikołowie prowadzi działania wspierające dla osób dotkniętych problemami alkoholowymi, spotkania integracyjne, konsultacje i porady. Stowarzyszenie organizowało w 2019 roku:

- pomoc osobom uzależnionym od alkoholu i ich rodzinom – działalność psychospołeczna, psychoedukacyjna, rehabilitacyjna,
- kampanię społeczną „Łańcuch Czystych Serc” w geście wyrażającym sprzeciw wobec narkotyków i alkoholu, przemocy interpersonalnej, nietolerancji,
- profilaktyczną działalność informacyjną i edukacyjną,

- imprezy propagujące zdrowy styl życia i alternatywne sposoby spędzania czasu wolnego, w tym dyskoteki dla młodzieży szkolnej i pozaszkolnej,
- kolejną edycję Powiatowej Młodzieżowej Szkoły Liderów.

Promowanie zdrowego stylu życia poprzez organizowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży prowadzi Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Mikołowie. W tym temacie MOSiR organizuje imprezy oraz zajęcia o charakterze sportowym i rekreacyjnym, w których uczestniczyć mogą dzieci z gminy Mikołów. Wychowywanie przez sport i idea uczciwej rywalizacji ma za zadanie zwrócenie uwagi dzieci na zdrowy tryb życia oraz rozwijanie ich zainteresowań sportowo – rekreacyjnych. Głównym celem prowadzonych zajęć jest propagowanie aktywności fizycznej i sportowego współzawodnictwa w myśl zasad fair-play oraz promowanie idei, według której ważne jest przede wszystkim uczestnictwo w zawodach sportowych, a nie wynik. Jest to także szansa na integrację dzieci z Mikołowa. Standardowo prowadzone są też wydarzenia, które powtarzają się cyklicznie. Część zajęć sportowych organizowana jest w różnych konfiguracjach wiekowych, co nie tylko służy integracji rodzinnej i lokalnej, ale także wymianie międzypokoleniowej. Wszystkie te działania w znacznej mierze przyczyniają się do integracji społeczności lokalnej, a także kształtują zaangażowanie, dyscyplinę oraz uczą zasad uczciwego współzawodnictwa i przestrzegania określonych reguł. Uczestnicy regularnie podejmując aktywność fizyczną na wszystkich etapach swojego życia wpływają na dłuższe pozostawanie w zdrowiu i zwiększają tym samym swoją sprawność fizyczną.

Jednym z zadań w ramach wsparcia interdyscyplinarnego dzieci i rodzin, jest koordynacja działań i bieżąca współpraca podmiotów podejmujących różnorodne działania na rzecz dzieci i młodzieży. W to zadanie wpisuje się realizowany od 2018 roku przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mikołowie Model wielosektorowej współpracy na rzecz wsparcia osób i rodzin – Kooperacje 3D.

Celem projektu jest zwiększenie kooperacji oraz poprawa współpracy pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej a podmiotami innych polityk sektorowych, m.in. pomocy społecznej, edukacji, zdrowia, sądownictwa i policji. Model kooperacji będzie uwzględniał całościowe, międzysektorowe wsparcie na poziomie gminy i powiatu, mające na celu włączenie społeczne osób i rodzin wykluczonych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Jest to model, który jest testowany na skalę ogólnokrajową. Na terenie Gminy Mikołów do projektu wyłoniono pięć rodzin.

Kooperacja w ramach modelu jest realizowana na kilku szczeblach współpracy:

- poziom instytucji – współpraca ośrodków pomocy społecznej z innymi instytucjami,
- poziom pracownika – współpraca pracowników socjalnych z pracownikami innych instytucji świadczących usługi na rzecz klientów pomocy społecznej,
- poziom klienta – współpraca pracowników z klientem, co pozwoli na dopasowanie wsparcia do faktycznych potrzeb.

Warto zauważyć, że Projekt Kooperacje 3D to model, który jest w fazie testów, sprawdzania i ciągłej ewaluacji. W trakcie jego realizacji i sukcesywnego rozeznawania potrzeb klientów, do modelu mogą przystępować kolejne podmioty, które akurat będą wskazane z punktu widzenia korzyści dla klienta. Wszystkie działania powinny być zintegrowane, a stosowane mechanizmy są efektem współpracy pracowników poszczególnych instytucji.

W efekcie finalnym Projekt zostanie poddany analizie i ocenie, która pozwoli zdecydować, czy taki model współpracy jest bardziej efektywny i być może będzie zalecany do ogólnego stosowania.

Jednocześnie Gmina Mikołów współpracuje z organizacjami pozarządowymi oraz instytucjami zajmującymi się pomocą dziecku i rodzinie. W 2019 roku podjęto współpracę w dziedzinach przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym, wzmacniania pomocy społecznej i działalności charytatywnej, ochrony i promocji zdrowia.

YAQ Projekt Pracownia Rozwoju Społecznego realizowała zadanie, które ukierunkowane było na profilaktykę zachowań agresywnych. Działania prowadzone były w mikołowskich szkołach podstawowych poprzez realizowanie programu rekomendowanego "Archipelag Skarbów". Działania skierowano do różnych grup docelowych: uczniów, rodziców i nauczycieli.

Fundacja Pomocy Dzieciom Ulica podjęła się realizacji programów profilaktycznych - Ambasadorzy Niemożliwego oraz Mały Ambasador, w ramach których prowadzone były konsultacje dla rodziców, opiekunów i nauczycieli. Zajęcia miały na celu podniesienie kompetencji wychowawczych w obszarze zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży. Działania ukierunkowane z kolei na dzieci obejmowały rozwój umiejętności radzenia sobie z emocjami, stresem, trudnościami i wyzwaniami w konstruktywny sposób.

Śląskie Centrum Profilaktyki i Psychoterapii również w szkołach podstawowych realizowało program profilaktyczny "Kto mieczem wojuje", poruszający temat przemocy rówieśniczej oraz radzenia sobie ze złością.

Przeciwdziałanie degradacji społecznej dzieci i rodzin

W celu skutecznego zapobiegania degradacji społecznej dzieci i rodzin, w pierwszej kolejności musi zostać dokonana analiza sytuacji tych rodzin. Taka analiza przeprowadzana jest przez pracownika socjalnego, do którego rodzina się zgłasza, a w dalszej kolejności, przez przydzielonego w razie potrzeb asystenta rodziny.

Tabela 7. Analiza sytuacji rodzin korzystających ze wsparcia MOPS Mikołów w 2019 roku

Przyczyna trudnej sytuacji rodzin korzystających ze wsparcia	Ogółem
długotrwała lub ciężka choroba	371
ubóstwo	182
bezrobocie	118
niepełnosprawność	219
potrzeba ochrony macierzyństwa	34
bezradność w sprawach op. – wych. i prowadzenia gosp. domowego	28
przemoc w rodzinie	12
alkoholizm	35

Opracowanie własne

Właściwie dokonana analiza sytuacji, wraz z określeniem dominujących problemów, prowadzi do skutecznego działania w kierunku zabezpieczenia podstawowych potrzeb bytowych

i potrzeb wyższego rzędu. Te podstawowe potrzeby bytowe są zaspokajane w pierwszej kolejności przez pomoc finansową udzielaną osobom i rodzinom adekwatnie do ich sytuacji.

W zakresie prewencji degradacji społecznej szereg założeń realizuje Placówka Wsparcia Dziennego Świetlica Opiekuńczo-Specjalistyczna w Mikołowie, która prowadzi swoją działalność na podstawie Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W Świetlicy realizowane są programy psychokorekcyjne zmierzające do zmiany postaw i zachowań dzieci, zwłaszcza zachowań aspołecznych, postaw roszczeniowych, bierności czy bezradności. Placówka realizuje również potrzebną rodzicom funkcję opiekuńczą.

Działalność placówki została szczegółowo opisana w pierwszej części sprawozdania.

Skutecznym sposobem na przeciwdziałanie degradacji społecznej jest organizowanie czasu wolnego i wypoczynku dla dzieci i młodzieży. W tym zakresie skuteczne działania podejmuje m.in. Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Mikołowie, który w opisanych wcześniej działaniach łączy kilka funkcji – promowanie zdrowego stylu życia, organizacja czasu wolnego w formie zajęć rekreacyjno – sportowych, a także zachęcanie rodziców do wspólnego aktywnego spędzania czasu wolnego z dziećmi.

Stowarzyszenie SILOE w 2019 roku zrealizowało kolonie “Morska przygoda” z programem profilaktycznym poruszającym m.in. temat przemocy rówieśniczej oraz radzenia sobie ze złością.

W tym samym obszarze profilaktyki Stowarzyszenie „Uśmiech” zorganizowało letni wypoczynek „Wakacje z Uśmiechem” z programami profilaktycznymi.

Również w celu przeciwdziałania przemocy rówieśniczej Związek Harcerstwa Polskiego zrealizował kolonie “Wakacyjny zawrót głowy”, gdzie także realizowane były programy profilaktyczne.

Zapewnienie infrastruktury i dostępności usług w zakresie opieki i poradnictwa specjalistycznego

Zapewniając rodzinom z gminy Mikołów dostępność do usług w zakresie opieki, w 2019 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej świadczył pomoc w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dostosowanych do szczególnych potrzeb osób wymagających pomocy, wynikających z rodzaju ich schorzenia lub niepełnosprawności,

świadczonych przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Usługi opiekuńcze zorganizowano dla 178 osób, co dało 59.969 świadczeń.

Ze specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania skorzystało dziesięć osób, co przełożyło się łącznie na 1.428 świadczeń w ciągu całego roku.

W okresie od stycznia 2018 roku do grudnia 2019 roku Miejski Ośrodek pomocy Społecznej w Mikołowie realizował projekt „Postaw na rodzinę”, który miał na celu wsparcie działań na rzecz rozwoju usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych. Wsparcie ukierunkowane było na opiekunów faktycznych opiekujących się osobami niesamodzielnymi, którzy dzięki projektowi zwiększyli swoje umiejętności w zakresie opieki nad osobami niesamodzielnymi, a także uzyskali poradnictwo specjalistyczne, usługę asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej czy też usługi opiekuńcze. Wszystko to miało umożliwić opiekunom podjęcie aktywności społecznej, zawodowej lub edukacyjnej.

W ramach projektu realizowane były:

- rehabilitacja i pielęgnacja,
- usługi asystenckie – asystent osobisty osoby niepełnosprawnej,
- pomoc sąsiedzka,
- pomoc prawna – indywidualna,
- pomoc psychologiczna,
- coaching indywidualny – dla opiekunów osób niepełnosprawnych,
- dowóz posiłków,
- zasiłki celowe i specjalne zasiłki celowe.

Ponadto od 2018 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mikołowie również świadczy poradnictwo psychologiczne dla klientów korzystających z różnych form pomocy, o czym pisano wcześniej.

Finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny

Środki finansowe na realizację Gminnego Programu Wspierania Rodziny pochodzą z:

- budżetu Gminy,
- budżetu Państwa,
- środków zewnętrznych pozyskanych przez Gminę,
- środków pozyskiwanych przez organizacje pozarządowe.

III. ZESTAWIENIE POTRZEB W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY

Podstawą do określenia potrzeb w zakresie wspierania rodziny jest prowadzona diagnoza problemów rodzin korzystających z pomocy MOPS zarówno w zakresie pomocy środowiskowej, jak i asysty rodzinnej, analiza danych dotyczących sytuacji rodzinnej, zawodowej, zdrowotnej mieszkańców miasta korzystających z pomocy. Analizie poddawane są także dane przekazywane przez inne podmioty, działające w systemie wspierania rodziny, a także analiza zasobów gminy Mikołów.

Do bardziej sprawnego wspierania rodzin potrzebne jest stałe doksztalcanie się asystentów rodziny, w tym również uczestnictwo w superwizji.

Ponadto w dalszym ciągu płyną sygnały o konieczności zapewnienia większego dostępu do terapii małżeńskiej i mediacji rodzinnych. Jest to wynik znacznego osłabienia w ostatnich czasach instytucji rodziny. Taka forma pomocy może pomóc w budowaniu korzystnych, pozytywnych relacji z małżonkiem i z dziećmi, powiązać rodzinę z otoczeniem, nauczyć reagowania na trudne emocje i wzmacniania czynników chroniących i profilaktyki zachowań ryzykownych w procesie wychowania dziecka.

Mając powyższe na uwadze, określono następujące potrzeby w zakresie pracy z rodziną:

- 1) prowadzenie grup wsparcia dla samotnych rodziców, rodziców z dziećmi,
- 2) tworzenie nowych rodzin wspierających w celu pomocy rodzinie przeżywającej trudności opiekuńczo – wychowawcze w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego, kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych,
- 3) realizację gminnego programu wspierania rodziny,
- 4) realizację i intensyfikację działań profilaktycznych i metod pracy z rodziną, mających na celu utrzymanie dzieci w ich naturalnym środowisku,

- 5) podejmowanie działań na rzecz włączenia rodzin borykających się z trudnościami rodzicielskim do społeczności lokalnej,
- 6) zapewnienie specjalistycznego poradnictwa prawnego,
- 7) zapewnienie dostępu do terapii małżeńskiej i mediacji rodzinnych,
- 8) tworzenie warunków do podnoszenia kwalifikacji asystentów rodziny i kadry placówki wsparcia dziennego.